

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2007. június 28. *

A C-467/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Milano (Olaszország) előzetes nyomozással megbízott bírója a Bírósághoz 2005. december 27-én érkezett, 2005. október 6-i határozatával terjesztett elő az előtte

Giovanni Dell'Orto

ellen,

a **Saipem SpA**

részvételével

folytatott büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, J. Klučka, J. N. Cunha Rodrigues (előadó), A. Ó Caoimh és P. Lindh bírák,

* Az eljárás nyelve: olasz.

főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. február 1-jei tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- G. Dell’Orto képviselőjében M. Brusa avvocato,

- az olasz kormány képviselőjében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. Del Gaizo avvocato dello Stato,

- Írország képviselőjében D. O’Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítője: N. Travers BL,

- a holland kormány képviselőjében H. G. Sevenster és C. ten Dam, valamint M. de Grave, meghatalmazotti minőségben,

- az osztrák kormány képviselőjében H. Dossi, meghatalmazotti minőségben,

- az Egyesült Királyság Kormánya képviselőjében E. O'Neill, meghatalmazotti minőségben, segítője: J. Turner barrister,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében M. Condou-Durande és E. Righini, valamint L. Visaggio, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2007. március 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározat (HL L 82., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 72. o.; a továbbiakban: kerethatározat) és a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/80/EK tanácsi irányelv (HL L 261., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 65. o.; a továbbiakban: irányelv) értelmezésére irányul.

- ² E kérelmet a Tribunale di Milano előzetes nyomozással megbízott – büntetés-végrehajtási bíróként eljáró – bírója előtt lefolytatott, a bűnösséget kimondó jogerős ítéletet követő, lefoglalt vagyontárgyak visszaszolgáltatásával kapcsolatos büntetés-végrehajtási eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

Az Európai Unió joga

A kerethatározat

- 3 A kerethatározat 1. cikke értelmében:

„E kerethatározat alkalmazásában:

- a) a »sértett« természetes személy, aki olyan károsodást szenvedett, ideértve testi vagy szellemi épségének sérelmét, érzelmi szenvedését vagy gazdasági veszteségét is, amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg;

[...]

- c) a »büntetőeljárás« fogalma az alkalmazandó nemzeti jog szerint értendő;

- d) az »eljárás« fogalma tágan értelmezendő, és magában foglalja a büntetőeljáráson kívül a sértettek bármely hatósággal, közszolgálati szervezettel vagy a sértetteket segítő szervezettel való kapcsolattartását ügyükkel összefüggésben a büntetőeljárás előtt, alatt és azt követően;

[...]"

- 4 A kerethatározat 2. cikke előírja:

„(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértettek a büntetőjogi rendszerében tényleges és megfelelő szereppel rendelkezzenek. A tagállamok továbbá minden erejükkel arra törekszenek, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását, és elismerjék a sértettek jogait és jogos érdekeit, különösen a büntetőeljárás keretein belül.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a különösen veszélyeztetett sértettek a különleges helyzetüknek legmegfelelőbb bánásmódban részesüljenek.”

- 5 A kerethatározat 8. cikke (1) bekezdésének értelmében:

„(1) Minden tagállam megfelelő mértékű védelmet biztosít a sértettek és, amennyiben erre szükség van, családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek részére, különös tekintettel személyi biztonságukra és magánéletük védelmére, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóságok megítélése szerint bosszúból elkövetett cselekmények komoly veszélye áll fenn, vagy magánéletük súlyos és szándékos megsértését meggyőzően alátámasztó bizonyítékok állnak rendelkezésre.”

6 A kerethatározat 9. cikke szerint:

„(1) Minden tagállam biztosítja a bűncselekmények sértettjeinek azon jogát, hogy a büntetőeljárás keretein és ésszerű határidőn belül határozatot hozzanak az elkövető által a sértett részére fizetendő kártérítés tárgyában, kivéve azon eseteket, amelyekben a nemzeti jog a kártérítést más úton rendezi.

[...]

(3) A büntetőeljárás során lefoglalt, a sértett tulajdonában lévő és visszaszolgáltatható vagyontárgyakat haladéktalanul vissza kell szolgáltatni a sértettnek, amennyiben a visszaszolgáltatást a büntetőeljárással összefüggő kényszerítő ok nem akadályozza.”

7 A kerethatározat 17. cikke harmadik francia bekezdésének megfelelően minden tagállam legkésőbb 2002. március 22-ig hatályba lépteti azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek a jelen ítélet 3. és 6. pontjában idézett cikkek alkalmazásához.

Az irányelv

8 Az irányelv 1. cikke értelmében:

„A tagállamok gondoskodnak arról, hogy amennyiben a kárenyhítést kérelmező személy szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el a szándékos erőszakos bűncselekményt, úgy a kérelmező jogosult legyen arra, hogy a [kárenyhítés iránti] kérelmet az előbbi tagállam hatóságához vagy más szervéhez nyújtsa be.”

9 Az irányelv 2. cikke elrendeli:

„A kárenyhítést azon tagállam illetékes hatósága fizeti ki, amelynek területén a bűncselekményt elkövették.”

10 Az irányelv 12. cikke a következőket mondja ki:

„(1) A határokon átnyúló tényállások esetén a kárenyhítéshez való hozzájárítás ezen irányelv által megfogalmazott szabályai a tagállamok területén szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítéssel kapcsolatos tagállami szabályozásokon alapulnak.

(2) Valamennyi tagállam gondoskodik arról, hogy a területükön szándékosan elkövetett erőszakos bűncselekmények áldozatainak nyújtott kárenyhítés tekintetében nemzeti jogszabályaik előírják egy olyan rendszer meglétét, amely igazságos és megfelelő kárenyhítést biztosít az áldozatok számára.”

11 Az irányelv 17. cikke értelmében:

„Amennyiben az alábbi rendelkezések összeegyeztethetők ezen irányelvvvel, úgy ezen irányelv nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy azok:

a) kedvezőbb rendelkezéseket fogadjanak el, illetve tartsanak fenn a bűncselekmények áldozatait, valamint a bűncselekmények által érintett más személyek érdekében;

b) a tagállamok által e célból adott esetben megállapított feltételekre is figyelemmel, rendelkezéseket fogadjanak el, illetve tartsanak fenn a saját területükön kívül elkövetett bűncselekmények áldozatainak, valamint az ilyen bűncselekmények által érintett más személyek kárenyhítése céljából.”

12 Az irányelv 18. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint:

„(1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2006. január 1-je előtt megfeleljenek, kivéve a 12. cikk (2) bekezdését, amely tekintetében a megfelelés időpontja 2005. július 1-je. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.

(2) A tagállamok előírhatják, hogy az ezen irányelvnek való megfeleléshez szükséges intézkedések csak olyan kérelmezők vonatkozásában alkalmazhatóak, amelyek testi sérülései 2005. június 30-a után elkövetett bűncselekményekből származnak.”

A nemzeti szabályozás

13 A 2003. június 12-i 134. törvénnyel módosított Codice di procedura penale (a büntetőeljárásról szóló olasz törvény, a továbbiakban: CPP) 263. cikke értelmében:

„(1) A bíróság végzéssel határoz a lefoglalt vagyontárgyak visszaszolgáltatásáról, amennyiben azok hovatartozására nézve semmiféle kétség nem áll fenn.”

[...]

(3) Amennyiben a lefoglalt vagyontárgyak tulajdonjogát illetően per van folyamatban, a bíróság – a lefoglalás fenntartása mellett – a visszaszolgáltatásra vonatkozóan a területileg illetékes elsőfokú polgári bírósághoz fordul.

[...]

(6) Ha az ítélet ellen fellebbezésnek már nincs helye, a végrehajtási bíró visszaszolgáltatja a vagyontárgyakat.”

¹⁴ A CPP 444. cikke szerint:

„(1) A vádlott és az ügyész kérheti a bíróságtól – az adott ügyben és a jelzett mértékben – a vagylagos büntetés vagy pénzbüntetés mértékének harmadára csökkentését, vagy azt, hogy a börtönbüntetés időtartamát – amennyiben az nem haladja meg az öt évet – a körülményekre tekintettel, önállóan vagy pénzbüntetés kiszabása mellett, harmadára csökkentve állapítsa meg.

(2) Megállapodás esetén a bíróság – még abban az esetben is, ha a fél ezt nem kérte, és amennyiben nem felmentő ítélet született – [...] az iratok alapján – feltéve, hogy a tényállás jogi minősítése, a felek által előadott körülmények mérlegelése és összehasonlítása helyesen történt, és a javasolt büntetés megfelelő – ítéletében az

említett büntetés kiszabásáról rendelkezik, megemlítve a rendelkező részében a felek erre irányuló kérelmét. Polgári jogi igény érvényesítése esetén a bíróság nem határoz erről a kérelemről; [...]

[...]”

15 A CPP 665. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A törvény eltérő rendelkezése hiányában kizárólag a határozatot hozó bíróság rendelkezik hatáskörrel annak végrehajtására.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a Tribunale di Milano előtt büntetőeljárás indult G. Dell'Orto és más vádlottak ellen társaságra vonatkozó adatok meghamisításának vétsége (hamis könyvelés) miatt, amelyet további vétségek – sikkasztás minősített esete és politikai pártok jogellenes pénzügyi támogatása – elkövetése céljából valósítottak meg. A bűncselekményekkel összefüggésbe hozott személyek között az ENI olasz vállalatcsoporthoz tartozó több vállalkozás is szerepel, köztük a Saipem SpA (a továbbiakban: Saipem), amely e büntetőeljárás keretében polgári jogi igénnyel lépett fel.

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint G. Dell'Orto és a többi vádlott az említett vállalkozások tulajdonába tartozó jelentős pénzeszegeket sikkasztottak el, az egyik büntárshoz szervesen kapcsolódó offshore vállalkozásoknak nyújtott fiktív

tanácsadói tevékenység ellenértékeként feltüntetve azokat, így eltulajdonítva ezen összegek egy részét. Pontosabban G. Dell'Orto 1 064 069,78 eurót tulajdonított el a Saipemtől, amely összeget az olasz igazságügyi hatóságok a büntetőeljárás során lefoglalták. Az ilyen kényszerintézkedés elsődleges és sajátos célja különösen a bűncselekményből fakadó polgári jogi igények kielégítése.

18 Az említett büntetőeljárás a Tribunale di Milano előzetes nyomozással megbízott bírása által 1999. május 4-én hozott, június 5-én jogerőre emelkedett, a CPP 444. cikke alapján – vagyis „megegyezés” útján – megállapított büntetést kiszabó ítélettel fejeződött be. Az ítélet felfüggesztett börtönbüntetést és pénzbüntetést szabott ki G. Dell'Orto-ra. A lefoglalt összegre vonatkozóan semmiféle rendelkezést nem tartalmazott.

19 Az említett bíró 1999. december 3-i végzésével elrendelte az említett összeg visszafizetését a Saipemnek. E végzést a Corte suprema di cassazione 2001. november 8-i ítéletével hatályon kívül helyezte. A Corte suprema di cassazione különösen arra hivatkozott, hogy mivel az 1999. május 4-i ítélet nem rendelkezett a lefoglalt összegről, a büntetőbírósnak nem volt hatásköre az összeg Saipemnek történő visszafizetését elrendelni.

20 A 2001. november 8-i ítéletet követően G. Dell'Orto azt kérte az említett bírótól, hogy kötelezze a Saipemet az összeg neki történő visszafizetésére, mivel az esetleges visszafizetésre vonatkozó döntésre várva az összeget újra lefoglalhatják. G. Dell'Orto szerint a CPP 263. cikkének (3) bekezdése alapján a polgári bíróság feladata meghozni ezt a határozatot, mivel az említett összeg tulajdonjogára vonatkozó perről van szó.

- 21 A Tribunale di Milano előzetes nyomozással megbízott bírása 2003. július 18-án elrendelte az ügynek a polgári bírósághoz való áttételét, és G. Dell'Orto kérelmét ezt meghaladó részében elutasította.
- 22 Ez utóbbi végzést a Corte suprema di cassazione 2005. április 21-i ítéletével hatályon kívül helyezte és az ügyet visszautalta ugyanazon bíró elé. Az említett ítélet szerint, ha a CCP 262. cikke (3) bekezdésének megfelelően a lefoglalt vagyontárgyakra vonatkozó perben a polgári bíróság közbenső eljárás keretében döntést hoz, ez nem szünteti meg a büntetőbíróság azon hatáskörét, hogy e vagyontárgyak őrizetére vonatkozó intézkedést tegyen, amíg a vagyontárgyak tulajdonjogára vonatkozó per befejeződik, és így a Tribunale di Milano előzetes nyomozással megbízott bírójának feladata, hogy „a Saipemnek időközben visszafizetett összeg tényleges lefoglalásához szükséges intézkedéseket tegye.”
- 23 A Corte suprema di cassazione második ítéletét végrehajtandó, a kérdést előterjesztő bíróság előtt az eljárást megismételték.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság szerint nem létezik az alapeljáráson belül a lefoglalt összeg „tulajdonjogára vonatkozó per”, amely igazolná közbenső eljárásnak a polgári bíróság előtti megindítását. A lefoglalt vagyon olyan jogtalanul kifizetett összeg, melyet az olasz polgári törvénykönyv 2037. cikke értelmében vissza kell fizetni a Saipem részére, és az aktához csatolt iratokat tanulmányozva kiderül, hogy G. Dell'Orto sosem vitatta, hogy a vitatott összeg e vállalkozás tulajdonába tartozik.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság állítása szerint valójában tisztán eljárási jellegű akadály gátolja meg abban, hogy saját maga rendelje el az összeg visszafizetését a Saipemnek, mivel a végrehajtási bíró hatáskörébe tartozik a CPP 444. cikke értelmében a

büntetés végrehajtására vonatkozóan hozott határozatot követően a lefoglalt vagyon visszafizetésére vonatkozó döntés meghozatala. A Corte suprema di cassazione ítélkezési gyakorlata szerint, amint az különösen a hivatkozott 2001. november 8-i ítéletről kiderül, a végrehajtási bíró nem jogosult határozathozatalra a lefoglalt vagyontárgyak sértettnek történő visszaszolgáltatására vonatkozóan az említett, a 444. cikk értelmében hozott – e tekintetben azonban semmilyen rendelkezést nem tartalmazó – határozatot követően.

- 26 E körülmények alapján a kérdést előterjesztő bíróság kételkedik a kerethatározat 2. és 9. cikkében foglalt elvek alkalmazhatóságát illetően.
- 27 Különösen arra keres választ, vajon a kerethatározat e cikkei személyi hatályukra tekintettel alkalmazandók-e, mivel a sértett nem természetes, hanem jogi személy.
- 28 A kerethatározat 1. cikkének a) pontja szerint a kerethatározat olyan „természetes személyre” alkalmazandó, aki károsodást szenvedett. A kérdést előterjesztő bíróság mégis azt kívánja megtudni, vajon lehetséges-e az irányelv 12. és 17. cikkének fényében úgy értelmezni a kerethatározatot, hogy az valamely bűncselekmény más sértettjeire is alkalmazandó, különösen a jogi személyekre. Ebben az esetben a kerethatározat 9. cikkének (3) bekezdését – mely szerint a büntetőeljárás során lefoglalt, a sértett tulajdonában levő vagyontárgyakat haladéktalanul vissza kell szolgáltatni a sértettnek – alkalmazni lehetne az alapeljárásban is. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint (C-105/03. sz., Pupino-ügyben 2005. június 16-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-5285. o.]) ebből az következne, hogy a nemzeti bíróság köteles a CPP-nek a végrehajtási bíró lefoglalt vagyontárgyak visszaszolgáltatására vonatkozó hatáskörének terjedelmével kapcsolatos rendelkezéseit a lehető legnagyobb mértékben a kerethatározat 9. cikk (3) bekezdésének megfelelően értelmezni, amely lehetővé teszi egyszerűsített eljárás lefolytatását a sértettek kárenyhítésére vonatkozó szabályozásban rögzített célok elérése érdekében.

- 29 A kérdést előterjesztő bíróság másfelől megállapítja, hogy az állami büntetőigény érvényesítésének olyan módozatait illetően, amelyek hasonlóak a CPP 444. cikkében foglalt „megegyezőes” ítélethez, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy e módozatokat úgy kell tekinteni, mint a büntetőeljárás befejező jogerős ítéletet (a C-187/01. sz. és C-385/01. sz., Gözütok és Brügge ügyben 2003. február 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-1345. o.]).
- 30 Mivel az alapügyben a lefoglalt összegek visszafizetésére vonatkozó jogvita a büntetőeljárás 1999. május 4-i ítélettel történt befejezésének a következménye, a kérdést előterjesztő bíróság kételkedik a kerethatározat 2. és 9. cikkében foglalt elveknek a tényleges büntetőeljárás befejezését követő végrehajtási eljárás különös körülményei közötti alkalmazhatóságát illetően is.
- 31 Ezért az előzetes nyomozással megbízott bíró felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Alkalmazhatóak-e [a kerethatározat] 2. és 9. cikkének szabályai a büntetőeljárásban általában – [az irányelv] 1. és azt követő cikkei rendelkezéseinek, illetve más közösségi rendelkezéseknek az értelmében vett – *bármely, bűncselekmény által érintett személyre?*
- 2) Alkalmazhatók-e [a kerethatározat] 2. és 9. cikkének szabályai a bűnösséget kimondó jogerős ítéletet (így a büntetést [a CPP] 444. cikkének alkalmazásával kiszabó ítéletet is) követő, büntetés-végrehajtási eljárásban – [az irányelv] 1. és

azt követő cikkei rendelkezéseinek, illetve más közösségi rendelkezéseknek az értelmében vett – *bármely, bűncselekmény által érintett személyre?*”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

- 32 A jelen ügyben észrevételeket benyújtó több tagállam kétségbe vonta az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát.
- 33 Az Egyesült Királyság kormánya fenntartja, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlansága azon körülményből következik, hogy az említett kérelem az EK 234. cikken alapul, a kért értelmezés viszont a kerethatározatra vonatkozik, vagyis az Európai Unióról szóló szerződés VI. címe alapján elfogadott aktusra. Ilyen esetben a kérelemnek kizárólag az EU 35. cikk (1) bekezdésén kell alapulnia, az EK 234. cikk pedig nem alkalmazható. Írország arra hivatkozik, hogy amennyiben a jelen esetben az EU 35. cikk alkalmazási feltételei fennállnak, az EK 234. cikkre, mint a kérelem alapjára való téves hivatkozás nem akadályozza meg a Bíróságot abban, hogy választ adjon a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre.
- 34 Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy az EU 46. cikk b) pontja értelmében az EK- és EAK-szerződéseknek a Bíróság hatáskörére és az e hatáskör gyakorlására vonatkozó rendelkezéseit – köztük az EK 234. cikket – az Európai Unióról szóló szerződés VI. címének rendelkezéseire az EU 35. cikkben meghatározott feltételek szerint kell alkalmazni. Ebből az következik, hogy – ellentétben azzal, amit az Egyesült Királyság

kormánya állít – az EK 234. cikk szerinti szabályozás hatálya a Bíróság EU 35. cikkben alapuló előzetes döntéshozatali hatáskörére is kiterjed, az e rendelkezésben előírt feltételek fenntartásával (lásd e vonatkozásban a fent hivatkozott Pupino-ügyben hozott ítélet 19. és 28. pontját).

35 Kétségtelen, hogy az Olasz Köztársaság 1999. május 1-jén, az Amszterdami Szerződés hatálybalépésekor hatályosuló nyilatkozatával elfogadta a Bíróság hatáskörét az EU 35. cikkben írt jogi aktusok érvényessége és értelmezése kérdésének eldöntésére e cikk (3) bekezdésének b) pontjában írt részletszabályok szerint. Nyilvánvaló az is, hogy az EU 31. és az EU 34. cikkben alapuló kerethatározat az EU 35. cikk (1) bekezdésében írt olyan jogi aktusok közé tartozik, amelyekről a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárásban határozhat (fent hivatkozott Pupino-ügyben hozott ítélet 20. és 22. pontja), valamint az sem vitás, hogy az eljárásban a Tribunale di Milano előzetes nyomozással megbízott bírója, hasonlóan a szóban forgó alapügyben eljáróhoz, igazságszolgáltatási feladatot lát el, így az EU 35. cikk értelmében „tagállami bíróságnak” tekintendő.

36 Ilyen körülmények között, és attól a körülménytől eltekintve, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az EK-Szerződés alapján elfogadott irányelv értelmezésére is vonatkoznak, önmagában az a tény, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem az EU 35. cikket említi, hanem az EK 234. cikkre utal, nem vonhatja maga után az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságát. Ez annál is inkább így van, mivel az Európai Unióról szóló szerződés sem kifejezetten, sem hallgatólagosan nem rendelkezik arról, hogy a nemzeti bíróságnak milyen formában kell előterjesztenie előzetes döntéshozatal iránti kérelmét (az EK 234. cikk vonatkozásában lásd analógia útján a 13/61. sz., De Geus-ügyben 1962. április 6-án hozott ítéletet [EBHT 1962., 89. o., 102. o.]).

37 A holland kormány arra hivatkozva vonja kétségbe az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát, hogy a ténybeli és jogi háttér nincs kellően meghatározva az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban. E kormány szerint ebből különösen az következik, hogy a feltett kérdések hasznossága nem tűnik ki világosan, mivel az alkalmazandó nemzeti jogra vonatkozó pontos adatok hiányában lehetetlen megállapítani, vajon a nemzeti jognak az – egyébként közvetlen hatállyal nem bíró – kerethatározattal összhangban való értelmezéséről van-e szó, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság állítja.

- 38 Az osztrák kormány szerint az olasz jog meggátolja a kérdést előterjesztő bíróságot abban, hogy az alapeljárás keretében polgári jogi kérelmekről határozzon, így az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések hipotetikus természetűek.
- 39 Meg kell állapítani, hogy az EK 234. cikkhez hasonlóan az EU 35. cikk is azt a feltételt támasztja az előzetes kérdések Bíróság elé terjesztéséhez, hogy a nemzeti bíróság „úgy ítéli meg, hogy ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére”, így a Bíróságnak az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozó ítélkezési gyakorlata főszabály szerint az EU 35. cikk alapján előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre is vonatkoztatható (a fent hivatkozott Pupino-ügyben hozott ítélet 29. pontja).
- 40 Következésképpen a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának véelmét csak kivételesen lehet megdönteni, ha nyilvánvaló, hogy a kérdésekkel érintett uniós jog kért értelmezése semmilyen kapcsolatban sem áll az alapjogvita tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azon ténybeli és jogi körülmények, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a feltett kérdésekre hasznos módon válaszolhasson. Ezen esetek kivételével a Bíróság főszabály szerint köteles az EU 35. cikk (1) bekezdésében szereplő jogi aktusokra vonatkozó előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről határozni (a fent hivatkozott Pupino-ügyben hozott ítélet 30. pontja).
- 41 Másfelől a közösségi jognak a nemzeti bíróság számára hasznos értelmezése megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa feltett kérdések ténybeli és jogszabályi hátterét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyeken e kérdések alapulnak. E tekintetben elengedhetetlen, hogy a nemzeti bíróság minimális magyarázatot adjon az értelmezni kért közösségi rendelkezések kiválasztásának okaira, és az e rendelkezések és a jogvitára vonatkozó nemzeti

jogszabályok közötti kapcsolatra (az EK 234. cikk vonatkozásában lásd különösen a C-295/05. sz., Asemfo-ügyben 2007. április 17-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-2999. o.] 32. és 33. pontját).

- 42 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban előadott információknak nemcsak azt kell lehetővé tenniük, hogy a Bíróság hasznos választ adjon, hanem azt is, hogy a tagállamok kormányai, valamint az egyéb érdekelt felek a Bíróság alapokmánya 23. cikkének megfelelően benyújthassák észrevételeiket (lásd különösen a C-303/05. sz., *Advocaten voor de Wereld* ügyben 2007. május 3-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-3633. o.] 20. pontját).
- 43 Amint az a jelen ítélet 16–30. pontjából kitűnik, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat bemutatja az alapeljárás tényállását, illetve az alkalmazandó nemzeti jog közvetlenül ide vonatkozó rendelkezéseit, és kifejti azon indokokat, melyek alapján a kérdést előterjesztő hatóság a kerethatározat értelmezését kéri, valamint a kerethatározat és az alkalmazandó nemzeti jog közötti összefüggést.
- 44 Ellentétben azzal, amit az osztrák kormány állít, az alapügyben a nemzeti jognak a kerethatározattal összhangban álló értelmezése nem egyértelműen lehetetlen; ennek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata (lásd e vonatkozásban a fent hivatkozott *Pupino*-ügyben hozott ítélet 48. pontját).
- 45 Ilyen körülmények között nem nyilvánvaló, hogy a kerethatározatnak az előterjesztett kérdésben hivatkozott rendelkezései értelmezésére vonatkozó kérelem nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve hogy a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy hogy a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi körülmények ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hasznosan megválaszolja.

- 46 Végezetül a kérdést előterjesztő határozatban szereplő információk elegendőek annak biztosításához, hogy az alapügyben érdekelt felek, a tagállamok, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Közösségek Bizottsága a Bíróság alapokmánya 23. cikkének megfelelően benyújthassák észrevételeiket, amint ezt egyébként a jelen eljárásba beavatkozók által benyújtott észrevételek is tanúsítják.
- 47 A Bíróság előtt folyamatban levő eljárás írásbeli szakaszában felmerült a kérdés, vajon időbeli hatály szempontjából alkalmazható-e a kerethatározat olyan körülményekre, amelyek – akárcsak az alapügyben – jóval a kerethatározat 2001. március 15-i elfogadását megelőzően következtek be, nem számítva a kerethatározat végrehajtására nyitva álló határidőt, amely – többek között a 9. cikk vonatkozásában – csak 2002. március 22-én járt le.
- 48 E tekintetben emlékeztetni kell az állandó ítélkezési gyakorlatra, amely szerint az eljárási szabályokat általában a hatálybalépésükkor folyamatban lévő jogvitákra is alkalmazni kell, ellentétben az anyagi jogi szabályokkal, amelyeket általában úgy kell értelmezni, hogy a hatálybalépésük előtt keletkezett helyzetekre nem vonatkoznak (lásd különösen a C-293/04. sz., Beemsterboer Coldstore Services ügyben 2006. március 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-2263. o.] 21. pontját valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 49 Márpedig az alapügy középpontjában álló kérdés – vagyis a büntetőeljárás során lefoglalt vagyontárgyaknak a sértett számára történő visszaszolgáltatására vonatkozó bírói hatáskör kérdése – az eljárási szabályok körébe tartozik, tehát a jelen ügyben a kerethatározatnak az alkalmazandó nemzeti joggal összhangban álló értelmezése céljából a kerethatározat vonatkozó rendelkezései figyelembevételének az időbeli hatállyal kapcsolatos semmiféle akadályja nincs.

50 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem ezért elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

- 51 Az előterjesztő bíróság együttesen vizsgálendő első két kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a kerethatározatot úgy kell-e értelmezni, hogy a büntetőeljárás során – közelebbről a bűnösséget kimondó jogerős ítéletet követő büntetés-végrehajtási eljárás során, mint amilyen az alapeljárás – a „sértett” kerethatározat szerinti fogalma magában foglalja azon jogi személyeket, amelyeknek valamely tagállam büntetőjogi szabályozásának cselekvéssel vagy mulasztással való megsértése közvetlenül kárt okozott.
- 52 A kerethatározat 1. cikkének a) pontja úgy határozza meg a kerethatározat alkalmazásában a sértett fogalmát, mint „természetes személy”, aki olyan károsodást szenvedett, ideértve testi vagy szellemi épségének sérelmét, érzelmi szenvedését vagy gazdasági veszteségét is, amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg.
- 53 E rendelkezés megfogalmazásából következik, hogy a kerethatározat kizárólag az olyan természetes személyekre vonatkozik, akik valamely tagállam büntetőjogi szabályozásával ellentétes magatartás következtében közvetlenül szenvedtek károsodást.
- 54 Úgy értelmezni a kerethatározatot, hogy az vonatkozik azon „jogi” személyekre is, akik – az alapügyben polgári jogi igényt érvényesítő félhez hasonlóan – bűncselekmény következtében közvetlenül kárt szenvedtek, magával a kerethatározat 1. cikke a) pontjának szövegével lenne ellentétes.

- 55 Ezenfelül a kerethatározat egyetlen más rendelkezése sem utal arra, hogy az Európai Unió jogalkotója a jelen kerethatározat alkalmazásában ki kívánta volna terjeszteni a sértett fogalmát a jogi személyekre. Éppen ellenkezőleg, a kerethatározat számos rendelkezése megerősíti, hogy a jogalkotó célja az volt, hogy a kerethatározat kizárólag a bűncselekmény által okozott kárt elszenvedő természetes személyekre vonatkozzon.
- 56 E tekintetben a kerethatározat 1. cikkének a) pontján kívül, amely mint elszenvedett kárt említi a testi vagy szellemi épség sérelmét, valamint az érzelmi szenvedést, meg kell említeni a kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdését, amely szerint a tagállamok kötelesek minden erejükkel arra törekedni, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását; ugyanezen cikk (2) bekezdését, amely a legmegfelelőbb bánásmódot említi, melyben a különösen veszélyeztetett sértetteknek részesülnie kell; továbbá a kerethatározat 8. cikkének (1) bekezdését, amely kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsanak megfelelő mértékű védelmet a sértettek családtagjai vagy a hasonló helyzetben lévő személyek részére.
- 57 Az irányelv sem változtat ezen az értelmezésen. A kerethatározat és az irányelv különböző területeket szabályoznak. Az irányelv együttműködési rendszert hoz létre, a határokon átnyúló tényállások esetén a bűncselekmények sértettei számára a kárenyhítéshez való hozzájutás megkönnyítése céljából. Azt kívánja biztosítani, hogy amennyiben a szándékos erőszakos bűncselekményt a sértett szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el, az előbbi tagállam fizessen kárenyhítést. A kerethatározat ezzel szemben a büntetőeljárásban a sértett érdekeinek védelmére vonatkozó tagállami jogi szabályozás közelítését tűzte ki célul. A sértett által elszenvedett károsodásnak az elkövető általi megtérítését kívánja biztosítani.

58 Ennélfogva még ha feltételezzük is, hogy az EK-Szerződés alapján elfogadott irányelv rendelkezései bármilyen hatással lennének az EU-Szerződésen alapuló kerethatározat rendelkezéseinek értelmezésére, és hogy az irányelv értelmében vett sértett fogalmát úgy lehetne értelmezni, mint amely vonatkozik a jogi személyekre is, az irányelv és a kerethatározat közötti kapcsolatból semmi esetre sem következik a szóban forgó fogalom egységes értelmezésének igénye.

59 Másfelől az alapügyben vitához hasonló helyzet nem tartozik az irányelv hatálya alá. Amint az a jelen ítélet 57. pontjából kiderül, az irányelv kizárólag abban az esetben ír elő kárenyhítést, amikor a szándékos erőszakos bűncselekményt a sértett szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el, holott az alapügy hamis könyvelésre, sikkasztás minősített esetére és politikai pártok jogellenes pénzügyi támogatására vonatkozik, melyet lényegében a sértett lakóhelye szerinti tagállamban követték el.

60 Ennélfogva a feltett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a kerethatározatot úgy kell értelmezni, hogy a büntetőeljárás során – közelebbről a bűnösséget kimondó jogerős ítéletet követő büntetés-végrehajtási eljárás során, mint amilyen az alapeljárás – a „sértett” kerethatározat szerinti fogalma nem foglalja magában azon jogi személyeket, amelyeknek valamely tagállam büntetőjogi szabályozásának cselekvéssel vagy mulasztással való megsértése közvetlenül kárt okozott.

A költségekről

- 61 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB tanácsi kerethatározatot úgy kell értelmezni, hogy a büntetőeljárás során – közelebbről a bűnösséget kimondó jogerős ítéletet követő büntetés-végrehajtási eljárás során, mint amilyen az alapeljárás – a „sértett” kerethatározat szerinti fogalma nem foglalja magában azon jogi személyeket, amelyeknek valamely tagállam büntetőjogi szabályozásának cselekvéssel vagy mulasztással való megsértése közvetlenül kárt okozott.

Aláírások

